

Nr 59.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten åt efterlevande till vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer; given Stockholms slott den 9 februari 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—5:o hemställt.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1923.

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Hansson anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning åtskilliga inkomna framställningar angående beredande av pension åt efterlevande till vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer samt anför därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 46 häft. (Nr 59—60.)

1:o.

Ang. pension
åt änkan
Josefina Har-
diana Klint,
född Lind-
gren.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framställt förslag medgav 1918 års riksdag, att vaktmästaren vid artilleristabens lokaler i Stockholm Frans Wilhelm Klint finge under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 800 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder han erhöles avsked från sin nämnda befattning (riksdagens skrivelse nr 10 A, punkt 54).

Sedan Klint, som från och med den 1 oktober 1919 avgått från berörda anställning, den 10 september 1921 avlidit, har nu Klints änka Josefina Hardiana Klint, född Lindgren, uti en den 8 mars 1922 dagtecknad skrift anhållit att under sin återstående livstid komma i åtnjutande av pension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att änkan Klint är född den 8 november 1850; att hon till följd av ålderdomssvaghet ej fullständigt kan försörja sig; samt att behållningen i boet efter hennes avlidne man uppgått till allenast 590 kronor 58 öre.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens artilleridepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 maj 1922 anført, att vaktmästaren Klint under åren 1871—1878 tjänstgjort vid Svea livgarde, där han avlagt korpralsexamen och befordrats till vicekorpral. Klint hade år 1881 antagits till extra vaktmästare vid arméförvaltningens civila departement och år 1883 anstälts såsom vaktmästare vid artilleristabens lokaler vid artillerigården. Enligt 1918 års riksdags ovanberörda beslut hade Klint erhållit en årlig pension av 800 kronor, vilket belopp motsvarade, vad som skulle hava tillkommit honom, därest den civila pensionslagens bestämmelser varit å honom tillämpliga. Det syntes departementet billigt, att änkan Klint, vilken biträtt sin man med städningen av artilleristabens lokaler, bereddes årligt understöd till livsuppehälle under sin återstående livstid, och ansåge sig departementet, med hänsyn till den pension, som tillkomme med sökanden jämförliga änkor, böra såsom understöd till henne föreslå 300 kronor om året. Departementet hemställde sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen bevilja änkan Klint årligt understöd från allmänna indragningsstaten till ett belopp av 300 kronor, att utgå under hennes återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, och beräknas från och med den 1 oktober 1921.

Statskontoret har i utlåtande den 7 augusti 1922 tillstyrkt arméförvaltningens artilleridepartements i ärendet gjorda hemställan.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att förre vaktmästaren vid artilleristabens lokaler i Stockholm Frans Wilhelm Klints änka Josefina Hardiana Klint, född Lindgren, må från och med den 1 oktober 1921, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

2:o.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 maj 1922 har *t. f. chefen för Vendes artilleriregemente* hemställt, att pension måtte beredas renhållningsarbetaren vid regementet Per Nilsson Malms änka Anna Malm, född Hansson. Ang. pension
åt änkan
Anna Malm,
född Hansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Malm kommit i tjänst såsom artillerist vid regementet den 17 maj 1871 och erhållit avsked ur krigstjänsten den 17 maj 1891 med vitsord, att han under tjänstetiden sig utmärkt väl skickat; att han efter arbete i enskild tjänst under åren 1891—1894 erhållit anställning såsom renhållningskarl vid regementet den 1 januari 1895, vilken befattning han innehaft till sin den 13 april 1922 inträffade död; att han dessutom under åren 1906—1919 varit anställd såsom gårdskarl vid den till regementet förlagda officersvolontärskolan (studentdivisionen); att hans avlöning såsom renhållningskarl under femårsperioden 1917—1921 uppgått till i medeltal 675 kronor om året och såsom gårdskarl under femårsperioden hösten 1914—våren 1919 till i medeltal 58 kronor 50 öre i månaden samt en fri manskapsportion om dagen; att han ej erhållit något dyrtidstillägg å från regementet utbetald avlöning; att han från Vadstena krigsmanshuskassa åtnjutit underhåll från och med den 1 juni 1891, de sista åren med 200 kronor om året; att han alltid utfört sina åligganden till belåtenhet och med aldrig svikande plikttrohet; samt att han år 1913 erhållit svärdsmedaljen.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har arméförvaltningens *intendentsdepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 juni 1922 anfört, att departementet, då Malm sålunda under mera än 47 år plikt-

troget tjänat staten, funne det vara med rättvisa och billighet förenat, att något understöd från statens sida i form av pension bereddes hans änka, vilken uppnått en levnadsålder av 74 år och befunne sig i fattiga levnadsomständigheter. I fråga om storleken av sådant understöd funne departementet, att, då riksdagen vid flera tillfällen beviljat änkor efter med Malm i avlöningshänseende likställda arbetare i lantförsvarets tjänst årliga understöd till belopp av 300 kronor, understödet jämväl till änkan Malm borde utgå med ett belopp av 300 kronor för år. Som Malm avlidit den 13 april 1922, torde pensionen böra få utgå från och med den 1 därpåföljande maj månad. Med anledning av vad sålunda anförts hemställde intendentsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att änkan Malm finge från och med den 1 maj 1922 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 300 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 7 augusti 1922 tillstyrkt den av arméförvaltningens intendentsdepartement i ärendet gjorda hemställan.

Under återopande av vad i ärendet förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att renhållningsarbetaren vid Vendes artilleriregemente Per Nilsson Malms änka Anna Malm, född Hansson, må från och med den 1 maj 1922, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

3:o.

Ang. pension
åt änkan
Johanna Vil-
helmina Pers-
son, född
Larsson.

I statsverkspropositionen till 1913 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln, punkt 26, riksdagen medgiva, att t. f. verk-mästaren vid fortifikationen Jöns Petter Persson finge från och med november månad 1913 åtnjuta en årlig pension av 1,000 kronor från allmänna indragningsstaten.

Av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet inhämtas, att Persson, som vore född den 16 oktober 1848, varit anställd under tiden 13 december 1880—1 september 1889 vid Stockholms artilleriverkstäder och Stockholms tygverkstäder vid artillerigården samt alltsedan sistnämnda dag vid ingenjörtruppernas verkstäder; att, sedan vid 1902 års riksdag löneförmåner reglerats för de året

förut tillkomna tygverkmästarna vid fortifikationen, Persson, som anmält sig såsom sökande till en sådan tygverkmästarbeställning, ansetts vara för gammal för att med hänsyn till förvärvande av pensionsrätt kunna anställas på ordinarie stat; att emellertid Kungl. Maj:t uti brev den 26 juni 1903 medgivit, att Persson, vilken, om detta hinder icke förefunnits, varit på grund av sin föregående verksamhet vid nämnda verkstäder självskriven till erhållande av en av de nyinrättade verkmästarbeställningarna av första klassen, finge förordnas att tillsvidare, så länge han befunnes kunna på tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden, bestrida en sådan beställning vid fortifikationen mot åtnjutande av de därför i stat uppförda avlöningsförmånerna, dock att tiden för hans förordnande icke finge utsträckas längre än till uppnådd 65 års ålder.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts ovannämnda framställning om pension åt Persson.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 augusti 1922 har *chefen för fortifikationen*, med förmålan att Persson den 26 april 1922 avlidit, gjort framställning om beredande av pension åt hans efterlämnade änka Johanna Vilhelmina Persson, född Larsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att änkan Persson, som är född den 28 september 1855, på grund av sin höga ålder svårigen kan genom arbete själv sörja för sin utkomst och att hon saknar egna medel ävensom underhåll och vård av annan.

Med yttrande den 10 oktober 1922 har arméförvaltningens civila departement till Kungl. Maj:t överlämnat till ärendet hörande handlingar samt därvid åberopat ett från direktionen över arméns pensionskassa infordrat yttrande.

I sitt berörda yttrande har *direktionen över arméns pensionskassa* anfört, att Persson icke kunnat under sin livstid förvärva delaktighet i arméns nya änke- och pupillkassa, enär han endast på förordnande innehaft sin befattning såsom verkmästare på fortifikationens stat. Änkepensionsbeloppet, beräknat å verkmästares (numera tygverkmästares) lön utan ålderstillägg, 1,200 kronor, utgjorde 300 kronor för år, och, beräknat å samma lön med 500 kronors ålderstillägg, alltså å 1,700 kronor, 450 kronor för år. Därest skäl befunnes föreligga för framställning till riksdagen om pension av statsmedel åt änkan Persson, ansåge direktionen för sin del, att pensionen borde föreslås till samma belopp, 300 kronor, som av 1910 och 1912 års riksdagar beviljats änkorna efter t. f. verk-

mästaren av första klassen vid fortifikationen J. E. Wahlström och smedsmästaren vid fortifikationen J. J. Lundberg (riksdagens skrivelser nr 10/1910, punkt 28, och nr 10/1912, punkt 24).

För egen del har *arméförvaltningens civila departement* i sitt förenämnda yttrande hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att änkan Persson finge från och med maj månad 1922 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

Statskontoret har den 17 november 1922 avgivit utlåtande i ärendet och därvid tillstyrkt den av arméförvaltningens civila departement i ärendet gjorda hemställan.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre t. f. verkmästaren vid fortifikationen Jöns Petter Perssons änka Johanna Vilhelmina Persson, född Larsson, må från och med den 1 maj 1922, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

4:o.

Ang.
pension åt
änkan Maria
Emanuelsson,
född Gustafsson, och
hennes barn.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 augusti 1922 har *chefen för arméns intendenturförråd å Karlsborg* gjort framställning om beredande av pension åt förmannen vid intendenturförrådets havremagasin Gustaf Arvid Emanuelssons änka Maria Emanuelsson, född Gustafsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Emanuelsson anställdes vid nämnda intendenturförråds magasinsavdelning från den 1 januari 1900 och där tjänstgjort såsom extra arbetare till den 26 mars 1906 samt därefter såsom ordinarie arbetare och förman till sin den 30 juli 1922 timade död; att hans avlöningsförmåner — dyrtidstillägg ej inberäknat — under de senaste åren av hans anställning belöpt sig till omkring 1,600 kronor för år; att han för sin tjänstgöring erhållit gott vitsord; att han efterlämnat, förutom änkan, i äktenskap med henne födda fem barn, nämligen två, födda 1902 resp. 1907, vilka åtnjuta inkomst av eget arbete, samt Carl Gustaf, född den 1 april 1909, Ebba Maria, född den 4 mars 1911, och Anna Margareta, född den 9 november 1913; samt

att änkan befinner sig i fattiga omständigheter och på grund av sjukdom är mindre arbetsför.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens intendentsdepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1922 anfört, att departementet funne det vara med rättvisa och billighet för enat, att understöd från statens sida i form av pension från allmänna indragningsstaten bereddes änkan Emanuelsson samt hennes tre yngsta barn, vilka alla befunne sig i fattiga levnadsomständigheter. I fråga om storleken av sådant understöd funne departementet, att, då riksdagen vid flera tillfällen beviljat änkor och minderåriga barn efter med Emanuelsson i avlöningshänseende likställda arbetare i lantförsvarets tjänst årliga understöd till belopp av 300 kronor för änkan och 100 kronor för vart och ett av de minderåriga barnen, understöd jämväl borde utgå med 300 kronor åt änkan Emanuelsson och med 100 kronor åt vardera av hennes nyssnämnda tre barn. Då Emanuelsson avlidit den 30 juli 1922, syntes understöden böra utgå från och med den 1 augusti 1922.

Statskontoret har den 31 oktober 1922 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört, att, då Emanuelsson varit anställd vid arméns intendenturförråd å Karlsborg över 22 år, syntes billigheten fordra, att hans efterlämnade änka, vilken befunne sig i fattiga omständigheter, bereddes något understöd av statsmedel för sig och sina tre yngsta barn, och hade statskontoret intet att erinra mot de av arméförvaltningens intendentsdepartement föreslagna understödsbeloppen, 300 kronor för änkan och 100 kronor för ett vart av de tre yngsta barnen.

På grund av vad sålunda förekommit samt under framhållande, att pension till ett vart av barnen torde böra utgå intill utgången av det kalenderår, varunder vederbörande fyller 18 år, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förmannen vid arméns intendenturförråds å Karlsborg havremagasin Gustaf Arvid Emanuelssons änka Maria Emanuelsson, född Gustafsson, och makarnas minderåriga barn Carl Gustaf, Ebba Maria och Anna Margareta må från och med den 1 augusti 1922 komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med 300 kronor årligen samt

ett vart av barnen till och med det år, varunder det fyller 18 år, med 100 kronor årligen.

5:o.

Ang. pension
åt änkan
Johanna
Maria Larsson,
född
Johansson,
och hennes
barn.

Uti proposition till 1922 års riksdag (nr 98, punkt 2) föreslog Kungl. Maj:ts riksdagen medgiva, att fodermarsken vid Gudhems remontdepå Karl Johan Larsson finge från och med månaden näst efter den, varunder han entledigades från sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor.

Av handlingarna i ärendet hade inhämtats, att Larsson vore född den 4 maj 1877; att han antagits såsom hästskötare vid Ottenby remontdepå den 24 oktober 1896 och därifrån förflyttats till Björnö remontdepå den 1 januari 1904, samt att han befordrats till fodermarsk vid Haby remontdepå den 1 oktober 1904 och alltsedan år 1914 innehade enahanda anställning vid Gudhems remontdepå; att han från sistnämnda remontdepå åtnjöt en kontant avlöning, dyrtidstillägg ej inräknat, av 1,541 kronor 25 öre för år, vartill komme fri bostad med bränsle, lyse och sängservis ävensom trädgårdsland, och att hans samtliga avlöningsförmåner kunde värderas till omkring 1,900 kronor för år; att han under hela sin tjänstetid på ett mycket förtjänstfullt sätt skött sina åligganden och alltid fört en synnerligen hedrande vandel; att han lede av lungtuberkulos i framskridet stadium, på grund av vilken sjukdom han måste anses fullständigt oförmögen till arbete; samt att han, som hade hustru och minderåriga barn att försörja, saknade ekonomiska tillgångar.

Sedan Larsson avlidit den 7 mars 1922 samt riksdagen därom erhållit meddelande, anmälde riksdagen, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke påfordrade någon riksdagens åtgärd (riksdagens skrivelse nr 302/1922, punkt 29 b).

I skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 9 mars 1922 hemställde *chefen för remonteringsstyrelsen*, att departementet måtte söka utverka pension åt Larssons änka Johanna Maria Larsson, född Johansson, och hennes omyndiga barn.

Av handlingarna i detta ärende inhämtas, att Larsson efterlämnat, förutom änkan, som är född den 15 november 1880, fyra barn, av vilka tre ännu icke uppnått 18 års ålder, nämligen Maria, född den 20 september 1905, Karin, född den 27 februari 1909, och Sofia, född den 24 oktober 1912, samt att änkan Larsson befinner sig i ytterst fattiga omständigheter.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet anförde *arméförvaltningens intendentsdepartement* uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 mars 1922, att departementet, med hänsyn till änkan Larssons synnerligen bekymmersamma ställning och fodermarsken Larssons långvariga och väl vitsordade verksamhet i statens tjänst, funne det vara med rättvisa och billighet förenat, att något understöd från statens sida bereddes änkan och barnen. Beträffande storleken av sådant understöd ville departementet åberopa, att 1917 års riksdag beviljat fodermarsken vid remontdepån å Björnö H. F. E. Ingvarssons änka, Maria Ingvarsson, född Olsson, och makarnas tre minderåriga barn årliga understöd å allmänna indragningsstaten, änkan, så länge hon förbleve i sitt änkestånd, med 300 kronor, samt vart och ett av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med 100 kronor (riksdagens skrivelse nr 10, punkt 45). Enahanda understöd syntes departementet böra tillerkännas jämväl änkan Larsson och hennes barn under 18 års ålder. Då Larsson avlidit den 7 mars 1922, syntes understöden till hans änka och barn böra utgå från och med den 1 april 1922.

Statskontoret, som den 21 april 1922 avgav utlåtande i ärendet, anförde, att änkan Larsson vore född 1880 och sålunda ännu jämförelsevis ung, varjämte ingen antydning föreläge, att hon skulle vara sjuklig. Hon syntes själv kunna sörja för sitt uppehälle. Ifrågasattas kunde därför, huruvida pension för henne kunde anses vara av behovet påkallad och huruvida icke ett eventuellt understöd från statens sida i detta fall måhända borde inskränkas till något uppfostringsbidrag åt de minderåriga barnen. Med hänsyn emellertid till 1917 års riksdags ovanberörda beslut i ett liknande ärende samt till änkan Larssons vitsordade bekymmersamma ekonomiska ställning, ville statskontoret icke motsätta sig, att framställning gjordes hos riksdagen om årligt understöd från allmänna indragningsstaten såväl åt änkan, så länge hon förbleve ogift, som ock åt vart och ett av de oförsörjda barnen intill uppnådd ålder av 18 år.

Genom beslut den 2 juni 1922 medgav *Kungl. Maj:t*, i anledning av förevarande framställning och med hänsyn till föreliggande synnerligen bevekande omständigheter, att till änkan Larsson finge såsom bidrag till underhåll åt hennes ifrågavarande tre barn utbetalas en gratifikation av 450 kronor från lantförsvarets anslag till extra utgifter.

Sedermera har *chefen för remonteringsstyrelsen* uti en till arméförvaltningens intendentsdepartement ställd skrivelse gjort förnyad framställning om beredande av pension åt änkan Larsson och hennes barn.

Med överlämnande av sistberörda skrivelse har *arméförvaltningens intendentsdepartement* uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 december 1922 anfört, att de av departementet uti departementets skrivelse den 17 mars 1922 anförda skäl allt fortfarande syntes tala för, att årliga understöd tillerkändes änkan Larsson och hennes tre yngsta barn. Med hänsyn därtill, att den änkan Larsson jämlikt förenämnda beslut den 2 juni 1922 tilldelade gratifikationen motsvarade den på tiden 1 april—31 december 1922 belöpande del av det utav departementet föreslagna sammanlagda årliga belopp, vilket syntes böra henne tillerkännas, torde de nu ifrågasatta förmånerna böra få utgå från och med den 1 januari 1923. På grund av vad intendentsdepartementet sålunda anfört hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte göra framställning till riksdagen om beredande av föreslagna pensioner å allmänna indragningsstaten åt änkan Larsson och hennes förenämnda tre yngsta barn, att utgå från och med den 1 januari 1923.

Statskontoret har den 5 januari 1923 avgivit utlåtande över intendentsdepartementets sistnämnda framställning och därvid åberopat vad ämbetsverket anfört i sitt ovanberörda utlåtande den 21 april 1922.

På grund av vad i ärendet förekommit finner jag mig böra tillstyrka, att pensioner med föreslagna belopp beredas änkan Larsson och hennes tre yngsta barn från allmänna indragningsstaten. Pensionerna torde böra utgå från och med den 1 januari 1923 för änkan, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt för ett vart av barnen intill utgången av det kalenderår, varunder det uppnår 18 år.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att fodermarsken vid Gudhems remontdepå Karl Johan Larssons änka Johanna Maria Larsson, född Johansson, och makarnas barn Maria, Karin och Sofia må från och med den 1 januari 1923 komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med 300 kronor årligen samt ett vart av barnen till och med det år, varunder det fyller 18 år, med 100 kronor årligen.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—5:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

W. G. O. Montgomery.
